

GUIA DE LA LECTURA DEL

TIRANT LO BLANC

Joanot Martorell, *Tirant lo Blanc*, ed.Laertes

AUTOR

1.– Escriu la novel·la els principals esdeveniments de la vida de Joanot Martorell. Digues quins aspectes de la novel·la s'hi relacionen.

Joanot Martorell fou cavaller provinent de la petita noblesa valenciana. Possiblement nascut a València al 1413 i morí possiblement al 1468. La seva vida no va ser gens fàcil, a la mort del seu pare Joanot es convertí en l'hereu universals dels béns familiars, que incluíen importants deutes.

El seu avi va ser conseller reial, i el seu pare cambrer del rei Martí l'Humà. Va ser el cunyat d'Ausias March, que ens el mostren com un cavaller bregós de vida agitada, bon coneixedor d'armes i dels seus usos i les costums de la cavalleria. Habituat al tracte cortesà per la vida que ha passat en les corts. Interessat en els afers militars europeus, amb una visió humana i atrevida però desvergonyida en els assumptes amorosos.

Defensava el que ell creia que eren els seus drets. Relaciona els greuges de què se sent ofès i repta a batalla, a mort, que es on mostra el coneixement d'aquestes pràctiques. Com el seu caràcter bel·licós, enemic de juristes i de paraules, i amic de l'acció directa i fer ventilar els seus assumptes.

Entre el 1437–1445 va mantenir un sostingut enfrontament amb el seu cosí Joan de Monpalau. Joanot Martorell va recórrer les corts anglesa i portuguesa buscant un jutge i plaça pel combat, que mai es va arribar a celebrar.

En aquesta estada a Anglaterra va ser on va recollir bona part del que constitueix la primera part del Tirant lo Blanc.

Segoons Joanot Martorell el seu cosí havia celebrat bodes sordes amb la seva germana Damiata, i a sobre, després no havia complet el compromís adquirit. Monpalau negava tot tipus de compromís amb la seva germana. Aquesta etapa de la seva vida la reflexa en el llibre en la part en que Tirant i Diafebus van a l'habitació de la princesa per trobar-se amb Estefania i Carmesina, i on fan les bodes sordes. Amb una petita diferència. Que tant Tirant com Diafebus es casen amb Carmesina i Estefania, cosa que Monpalau no va fer.

L'enfrontament amb Gonçalbo d'Híjar entre el 1444–1450, comanador de Muntalbà, per un assumpte econòmic relacionat amb la venda d'un castell. Va decidir venjar-se'n literàriament, a partir de la novel·la. No és cap casualitat que el nom de Muntalbà el portin els germans Kiriele i Tomas, aquests dos germanstan ridículs: un mort de dolor i l'altre deshonorat amb vitupeig de la cavalleria. Es podria dir que el personatge de Tirant és Martorell en la vida. És víctima d'una mort injusta i temprana, i Martorell va esdevenir víctima d'una vida injusta i curta, encara que totes dues plenes d'esperit de lluita i superació.

Després de la mort de Martorell, Martí Joan de Galba, responsable de la separació de capítols, va acabar el llibre i el va portar a l'impremta.

TEMA

2.– Digues quin són els temes principals de la novel·la i els subtemes que s'hi tracten.

Els temes principals són l'amor i la guerra. Es podria dir això ja que gran part de la novel·la està basada en les batalles que fa Tirant de cavaller a cavaller, i en els seus romanços i situacions amb les donzelles, però sobre tot amb Carmesina.

En els subtemes podem trobar l'amistat que està reflexada clarament en Tirant i Diafebus, que el segueix a totes parts. L'humor de Plaerdemavida i l'història de Felip. La mort en les batalles i la crueltat de les escenes argumentades al llarg i ample de la novel·la. L'honor dels cavallers i el deshonor que es poden observar en el capítol del Duc de Macedònia. El catolicisme quan tots els cavallers, en la batalla, lluiten per l'honor i la religió, i en el moment que els musulmans es tornen catòlics. La sensualitat que utilitzen tots els cavallers per guanyar-se l'amor de les donzelles. La infidelitat que hi ha entre l'Emperador i la insistència que té amb Plaerdemavida, l'Emperadriu i el romanç amb Hipòlit, i la Viuda Reposada, quan s'enamora de Tirant. Per el contrari, la fidelitat de Tirant i Diafebus amb Carmesina i Estefania. L'erotisme es veu reflectit en les escenes amorosos entre les parelles que surten en la novel·la. La virginitat de Carmesina, amb un intent de portarla fins al fianç de la novel·la, però un fracàs. I per últim, el raçisme amb el que tracta el tema de Tirant i la duda que tenia amb la relació de Carmesina i un hortolà negre.

3.- Explica breument l'evolució de Tirant com a guerre.

L'ermità, Gullem de Baroic, adoctrina a Tirant sobre la cavalleria, llegint el llibre que aquest li regala en acomiadar-se'n. Diafebus, es qui ens narra els fets de Tirant, en el moment que es proclamat com a millor guerrero de les festes d'Anglaterra. Aquí trobem una part que barreja la novel·la cavallaresca amb el llibre doctrinal sobre la cavalleria. Es segueix contínuament l'evolució de Tirant en les batalles, i tot i que alguna vegada sortís ferit, això sí, triomfador.

L'Emperador de Constantinoble li demana la seva col·laboració contra l'atac dels musulmans, on l'anomenen Capità General de l'Imperi.

4.- Sabem, que el nostre heroi no és pas invencible: les nombroses ocasions que ha caigut ferit ho demostren. Si Tirant no posseeix una força sobrehumana, com pot sortir victorós en tants combats?

Tirant és un cavaller valent, fort, hàbil amb les armes, un estratega militar. Amb un gran ànim i amb dotes de comandament innegables (és un bon cap militar), a més de ser un cortesà educat i gentil. Tots els fets que demostra Tirant en la novel·la són propis del comportament humà i dintre dels límits possibles de la forç i la intel·ligència. Actua sempre dins el marc de possibilitats. Els seus combats solen ser d'un contra un, i com ha de demostrar el seu humanisme, més d'un cop surt ferit. Té una gran capacitat de resistència i enginy, i gràcies això té èxit en el camp de batalla. Les seves victòries militars són els resultats dels coneixements de l'art de la guerra.

5.- Com s'enamora Tirant de Carmesina? Com li declara el seu amor? Hi ha algun paral·lelisme entre els seus progressos al camp de batalla i la conquesta de la dona?

Tirant es va enamorar amb bogeria de Carmesina des del primer cop que va veure en el pavelló, junt a la seva mare i amb la resta de donzelles. Mai ovidarà les seves pomes cristal·lines.

Va declarar-li el seu amor per un joc d'un mirall. Un dia que estaven tots dos, sols, Carmesina li preguntà quina era la preocupació de Tirant, i li va respondre que la causa de la seva tristesa era que estava enamorat d'una donçella. Carmesina, desanimada, creient que estava enamorat d'una altra donçella, li preguntà el nom d'aquesta. Tirant li donà un mirall i li digué que la donçella que es veuria reflexada seria la seva estimada. Es va anar a la seva cambra, encara pensant que la imatge reflectida que veuria seria d'una altra, i la seva sorpresa va arribar en el moment que es va veure. Des d'aquell moment s'adonà que l'estimava.

Tirant, a mesura que avança i progressa (per les victòries i pel seu enginy) en el camp de batalla, ho va

intentant en el camp de l'amor (amb Carmesina). Tot i que aquesta es resisteix una mica, al final ho aconsegueix amb un bon resultat.

Un dels exemples que hi ha de paral·lelisme entre el camp de batalla i el camp de l'amor, és quan Tirant fa una treva amb els turcs, al mateix temps va a l'habitació de Carmesina. Mentres que quan els expulsa de Constantinoble, logra emportar-se a Caremsina al llit, i així demostrar-li el seu amor.

L'amor que hi ha és amor espiritual, amor mixt.

ESTRUCTURA

6.- La novel·la pot ser dividida en cinc parts que corresponen als diferents indrets on es desenvolupen les aventures de Tirant. Digueu quines són i de què tracten cadascuna.

-Primera part: Tirant a Anglaterra:

Tirant, és adoctrinat per un ermità sobre la cavalleria. Se'n va a Londres amb el company i de retorn, torna a passar per on hi era el ermità per poder explicar-li les batalles i les festes de la cort. Tirant, a l'hora d'explicar els fets de cavalleria, calla, i es Diafebus qui ha de seguir tota la història. Després torna a Bretanya, però té un problema amb un Lord Francès, i amb la bella Agnès, i és aquí on podria començar les escenes de sensualitat. Quan soluciona aquest problema amb una batalla, torna a Bretanya tot fet un cavaller. Lloa, experimentat i famós.

-Segona part:

Tirant, compra una galera i va cap a l'illa de Rodes a salvar als assetgats del Soldà del Caire. El príncep de França, Felip, decideix embarcar-se, i amb ell passen uns dies a la cort. Felip i Ricomana s'enamoren, i Tirant ajuda a Felip a quedar en un bon lloc davant de la princesa. Deixen la boda per quan Felip torni de Rodes. Tirant, el rei i Felip envarquen i van a socórrer envers l'illa. Logra fer fugir als moros. De tornada Ricomana sotmet a més proves a Felip. Crida a un filòsof de Calàbria. A la fi es casa amb ell per l'episodi de l'agulla. S'embarquen de nou contra els infidels i recorren les costes sarraines amb la victòria i retornen a Sicília.

-Tercera part:

L'Emperador de Constantinoble informa de que els turcs estan invadint l'Imperi i prega l'ajuda de Tirant. Li passa a la seva disposició naus, homes i armament. Se li encomana la capitania de l'exèrcit imperial. Coneix a la princesa Carmesina i s'enamora d'ella. La Viuda Reposada intenta separar-los perquè està enamorada de Tirant. Tirant, surt de Constantinoble i venç dos cops als turcs. El duc de Macedònia fa tot lo possible per enotjar a Tirant, per la embeja que li té. Es desenmascara l'insidiós duc de Macedònia, que mor en batalla. Diafebus va a la ciutat i es fan els amors de Diafebus i Estefania, que fan les bodes sordes. L'Emperador presència la gran batalla contra els turcs. Quan Tirant i Diafebus es presenten en la cambra de Carmesina i Estefania són espiats per Plaerdemavida, que al endemà li explicarà lo succeït a Carmesina com si fos un somni. Tirant venç per mar l'estol del gran Caramany que venia en socors dels turcs i després es dirigeix a Constantinoble. L'Emperador d'ellibera la pau amb Soldà i el Gran turc, Tirant, mentres, intenta anar més endavant amb l'amor de Carmesina. L'Emperador fa unes lluides festes amb motiu de respondre als embaixadors infidels. Diafebus i Estefania es casen de debò. Tirant avans de partir, intentarà ficar-s'hi al llit de Carmesina gràcies a Plaerdemavida. Acaba amb la cama trencada.

L'Emperadriu confessa a Hipòlit el seu amor, que a la fi és correspons. Tirant i Carmesina es casen secretament, però la Viuda fa creure que Carmesina té relacions amb un hortolà negre i desitja matar-lo. Carmesina no entén la seva actitud i envia a Plaerdemavida amb Tirant a l'hora d'embarcar. La tempesta s'endú la galera de Tirant i Plaerdemavida i salven la seva vida.

–Quarta part:

Tirant és acollit pel Cabdillo dels Cabdillos, gran senyor del regne de Tremissèn, que el trameta al castell del seu fill on és aprisionat. El rei Escariano, desitja casar-se amb la filla del Cabdillo i posar setge al rei. El Cabdillo treu a Tirant i li demana ajuda. Tirant allibera a la princesa i rebutga amb suavitat i fidelitat a Camesina. Aconseguix fer-la cristiana, i així a milers de musulmans. Troba a Plaerdemavida quan intenta conquerir una part d'Àfrica on ella va ser rescatada i l'explica la situació de l'Imperi i la seva estimada Camesina. Estan a punt de caure a mans dels turcs. Tirant es desmaia i quan torna en si mateix es prepara per anar-se'n. Però abans fa que Plaerdemavida s'esposi amb el cosí de Tirant, Argamunt. S'embarca vers Constantinoble amb els exèrcits de moros, ara cristians.

–Cinquena part:

Trameta el cavaller Espèrcius com a embaixador de Sicília. Després d'informar al rei, segueix a Tirant i naufraga en una illa despoblada on desencanta una donzella en forma de drac. Arriba a Constantinoble i socorre la ciutat. Negocia amb els turcs la rendició. Informa a l'Emperador de les propostes de pau. Tirant aconseguix la fi que en amor es pot aconseguir. Recupera l'Imperi i allibera als altres cavallers, un d'ells, Diafebus dels turcs. Emprèn conquesta dels nuclis més resistents i es casa amb Camesina. En Adrinòpolis enmalteix i mor deixant un testament i una carta per Camesina. L'Emperador mor de desconsol al saber la notícia. Camesina plena de dolor, fa testament, rep els sagraments i mor en el llit al costat de Tirant i el seu pare. Hipòlit es casa amb l'Emperadriu i es proclama emperador. Fa enterrar dignament els cossos.

7.– Anota les diferències que observis entre la primera part i la resta de la novel·la.

La primera part és una ampliació de la novel·la inacabada de J.Martorell. Aquí ens explica com Tirant arriba a ser cavaller, i qui li dona doctrina, i de qui rep l'ordre de cavalleria. En la primera part es mostra un cavaller molt humil, no gosa a explicar el seu triomf en els fets d'armes en les festes d'Anglaterra i serà el seu cosí que farà de narrador. En el camp de l'amor, intenta ser un cavaller amb totes les donzelles que troba, i és capaç d'arribar a la mort per tal de ser un cavaller amb aquestes. És quan Tirant torna a Bretanya fet un cavaller, lloctinent, experimentat i famós.

En les altres parts, ens narra un narrador omniscient, que narra les aventures d'armes i amor després de fer-se cavaller a Anglaterra. El canvi que fa en el terreny de l'amor (tan sols es fixa per la princesa Camesina i el qual farà lo impossible per aconseguir el seu amor), i també en el terreny de les batalles (com arriba a tenir en les seves mans la corona imperial després de l'alliberament que fa de l'Imperi Grec dels turcs). Llàstima que tot acaba en una mort després d'haver-se casat amb Camesina i haver heretat l'Imperi Grec.

8.– L'acció ens narra: el protagonista? un personatge que hi intervé? Un narrador que no pertany a la història? Hi ha diversos punts de vista? Justifica la teva resposta.

L'acció és narrada en tercera persona, per un narrador discret i omniscient, que poques vegades intervé amb la seva presència, però hi ha alguns narradors interposats en alguns episodis com Diafebus quan explica les batalles a l'ermità. El Tirant lo Blanc és una novel·la tancada, discursiva, i lineal, en què la narració i el diàleg de vegades retòric i solemne, de vegades vivíssim i enginyós. Es fonen encert en el marc d'una trama de gran varietat temàtica. És justament aquesta varietat el seu màxim atractiu: amb escenes fantàstiques, esdeveniments històrics, estratègies militars, escenes cortesanes i episodis eròtics i desvergonyits, i un to humorístic.

VERSEMBLANÇA I FANTASIA

9.– La crítica assenyala la versemblança de la novel·la com una de les seves característiques més novadores. A Tirant lo Blanc es fa una pintura realista de la societat d'aquella època tan pel que fa als ambients cortesans

(indumentària, menjar, cerimònie...), com pel que fa als ambients guerrers (confrontació dels exèrcits, tècniques de les batalles...). Podries explicar quins aspectes de Tirant l'allunyen dels llibres de cavalleries precedents d'aquest aire de versemblança?

La novel·la és un llibre seriós i divertit a l'hora i sobretot era i és un llibre diferent. La novel·la de cavalleria, nascuda a l'empena de les corts de Bretanya cap al s.XIII, amb els seus perdonatges, Lancelot, Perceval o Galvany, models de l'ideal cavalleresc, havia nascut sota el signe de la fantasia: inconcreció temporal i geogràfica, aventures impossibles, espais tipificats, cavallers de qualitats sobrehumanes, gegants, dracs, mags, prodigis, etc...que en les seves continuacions s'havien perpetuat i fet cada vegada més increïbles. El Tirant lo Blanc, en canvi, presenta una cavalleria possible a la societat. Creïble i versemblant. Que obeeix tant al canvi de gustos estètics, cada cop més pròxim a la realitat, com les necessitats de la seva presència i de lloc que ocupa la societat.

Però al s.XV, per a J.Martorell, com per a tots cavallers, la pregunta és retòrica i no admet més que una resposta: la cavalleria. Ho deixa ben clar, amb un cavaller exemplar i humà a l'hora, i possible i creïble. I més explícitament, amb un pròleg, la intenció del qual no admet discussió.

La versemblança és doncs, una necessitat tant ideològica com literària en el moment que J.Martorell escriu la seva narració.

La novel·la reflecteix amb fidelitat els usos i costums cavallerescos de la seva època, sempre tractats amb seriositat i respecte. Sens dubte, molts dels episodis novel·lats són resultats de l'observació de la realitat, que si no van passar mai exactament com els llegim, podrien haver passat: com la cerimònia en què Tirant és fet cavaller; les festes del casament del rei d'Anglaterra...tot és fet artificialment, no per art d'encantaments. Les justes i tornejos i els combats a ultrança, amb les lletres de batalla que els envolten; el misteri i la fastuocitat amb què es presenten quatre cavallers a la cort; els cavallers vençuts que, degradats o probi, l'abandonen les armes i prenen hàbits religiosos; o l'explicació de l'Ordre de la Garrotera i les campanyes militars per mar i per terra, amb batalles campals i estatagemes. També en els detalls; les armes, els vestits, etc...J.Martorell inclou episodis històrics prou coneguts dels seus contemporanis: Tirant participa en l'alliberament de l'illes de Rodes, assetjada pels moros i els genovesos, fet que s'havia esdevingut realment al 1444, i del qual va ser possiblement informat per Jaume Vilaragut, que hi va participar de debò. D'altra banda, en la recerca de la versemblança, Joanot fa que el seu personatge, a més de moure's en el seu mateix temps, corri per una geografia real, coneguda i perfectament ajustada a la cartografia i a la divisió politicogeogràfica del moment: Anglaterra, França, Sicília, Rodes, Constantinoble i el nord d'Àfrica; fins i tot els noms de molts cavallers, cristians o moros, són perfectament ajustats a la realitat possible del s.XV. Cal entendre que estem davant una novel·la i no d'un llibre d'història. Martorell actua com novel·lista i amb elements perfectament reals i històrics constitueixen una narració que és, lògicament, ficció. La més evident és l'alliberament de Constantinoble.

Ara bé, encara que la novel·la sigui versemblant i realista, no hi manquen alguns episodis fantasiosos i clarament inversemblants. Com és el mític rei Artús i la seva germana Morgana, tot i que no està clarament definit. També trobem la història de Espèrcius que desencanta a una donzella convertida en drac i la més subrealista i irreal, és la conversió de milers de musulmans convertits en cristians.

En tot cas, la seva presència en la novel·la no altera de cap manera la impressió de versemblança que el lector entén de seguida, i amb la qual els coetanis de l'escriptor és devien identificar.

10.- Tot i el realisme del relat, la novel·la presenta alguns personatges i episodis que s'allunyen del paràmetre realistes, que no responen a la lògica. Podries citar algun exemple de naturalesa fantàstica present al Tirant?

En el conjunt de la narració, molt breus i irrelevants, com l'aparició del mític rei Artús o la seva germana

Morgana, que són personatges literaris. Tanmateix, en el context en què apareixen no queda prou clar si es tracta d'una ficció, d'un espectacle més de la festa magnífica que celebra l'Emperador, o si ens són oferts com a personatges reals. En canvi, la conversió de milers de musulmans al cristianisme és notòriament irreal, i sobretot, l'aventura del cavaller Espèrcius, que desencanta a una donzella convertida en drac per un mpagic malefici. Té un caràcter fantasiós i meravellós propi dels llibres de cavalleries. Però la presència de dos germans, als quals Tirant tan sols els arriba fins a mig cos, guanyats per Tirant, i a sobre un d'ells mor de ràbia a l'esclatar-li el fell. En tot cas, la seva presència en la novel·la no latera de cap manera la impressió de versemblança que el lector hi copsa de seguida, i amb la qual els coetanis de l'escriptori es devien identificar.

HUMOR I EROTISME

11.– La ironia i l'erotisme eren aspectes absents en les novel·les de cavalleries convencionals. L'aparició d'aquests aspectes confereix el Tirant una grna modernitat. En quin moment de la novel·la apareix les primeres escenes de caire humorístic?

Les primeres escenes de caire humorístic són les del príncep Felip i Ricompana.

El príncep fa reaccionar de manera diferent a Tirant, ja que fa d'aquest un bon cavaller davant la cort, i sobretot davant de Ricomana, que a la fi s'acorda un matrimoni entre ells.

Abans del matrimoni, Tirant ajuda en moltes situacions a Felip per quedar bé; com en l'escena de les dotze llesques de pà, o en l'elecció dels dos llits amb l'agulla perduda en el llit més petit i més lleig el qual desfet pel príncep i que a la fi fa l'elecció del gran llit, i gràcies això queda en bon lloc davant de la princesa.

12.– Martorell tracta amb total lliberament i fantasia les escenes eròtiques. El to de joc amb què ens explica el comportament amorós dels personatges treu crueta a les situacions i presenta diverses actituds eròtiques sense condemnar-ne mai cap. Explica, a través de les relacions que estableixen els personatges, quins diferents comportaments sexuals reflecteix la novel·la?

L'Emperadriu no vol trencar la seva promesa de fidelitat al seu marit, encara que al cap de poc temps desfà la seva promesa i aconsegueix els seus propòsits, una relació amb Hipòlit. És un dels amors més estranys que es troben al llarg de la novel·la, ja que ella és una dona casada i vella, i ell és un jove el qual hauria de fixar-se en les donzelles de la cort, però el seu desig es compleix. És una relació adultera, ja que a ella li agrada perquè li recorda al seu fill mort.

Diafebus i Estefania és una de les poques relacions d'amor pur. Tots dos s'estimen i no triguen en demostrar el seu amor fidel. En aquesta història s'observa un amor desenfrenat on la donzella porta la iniciativa. La relació entre l'Emperador i Plaerdemavida és diferent a tots, ja que mai arriba a produir-se una situació de sensualitat, erotisme o amor. A l'Emperador li preocupa ser infidel a la seva muller (tot i que ella ho és). Com diu l'Emperador, si no estigués casat, es casaria amb ella.

13.– Martorell utilitza un llenguatge ple d'imatges i metàfores de caire militar per explicar el joc eròtic. Pots citar alguns exemples?

Quan Tirant s'acosta a Carmesina dient: Tirant s'havia despullar i, gitat al seu costat, treballava amb l'artilleria per entrar al castell... va pensar que potser amb les armes de les dones es podria fer estalvia,,. També hi ha un fragment que parla de l'espada i l'estocada que reflecteix en una manera de parlar a l'hora de voler tenir relacions sexuals.

PERSONATGES

14.– El nostre protagonista, Tirant, és un heroi de mesura humana. Assenyala els aspectes que contribueixen a

la seva humanització.

Els aspectes són que a l'enamorar-se de Carmesina es converteix en un cavaller tímid i educat, que no té iniciativa i que obeeix les ordres i plegàries de Carmesina quan li demana alguna cosa. El seu enamorament cap a Carmesina arriba al punt màxim en les moments en què Tirant plora de dolor cada cop que sent que s'allunya d'alguna manera. En el camp militar, els aspectes donen un gir es extraordinari. Actua amb enginy increïble per guanyar les batalles, i no és un heroi perquè utilitza la seva intel·ligència per resoldre els problemes de caràcter militar. En tots dos aspectes es demostra les seves debilitats i la seva humanització.

Una prova és un defecte que té a l'orella, un sobreós que li feia molt de mal i que Carmesina li toca una vegada per veure si es mort. O quan es va trencar la cama la nit que intenta ficar-se al llit de Carmesina.

No hem de oblidar que Tirant mor per una malaltia, i que abans de morir, vol deixar un testament.

15.- Carmesina és un personatge més unidimensional que Tirant. Quina és la seva preocupació fonamental? Per què?

És un personatge encisador, malgrat la seva preocupació per preservar la seva virginitat. Una actitud simple i unidireccional que contrasta vivament amb la complexitat de la seva mare. L'actitud unidireccional de Carmesina, però, està plenament justificada en la novel·la. En primer lloc, perquè és justament aquest fet el que manté la tensió dels episodis amorosos. I en segon lloc, i no per això menys important, perquè Carmesina, de fet, exigeix a Tirant com a princesa imperial què és, una posició social que ell només pot guanyar venent els turcs i, doncs, a la fi de la novel·la.

16.- Plaerdemavida és el personatge més divertit, enjogassat i agosarat de la novel·la. Té una gràcia per explicar les coses i enginy per crear situacions divertides. Cita alguns episodis propiciats per la intervenció de Plaerdemavida. Tot i el seu atreviment verbal, no es cap situació on ella tingui un protagonisme sexual. Creus que és un personatge mancat de sexualitat?

En el somni de Plaerdemavida en demostra que li agrada observar les situacions de la gent i que les quals les converteix en somnis divertits.

Ajuda en molts cops a Tirant a mantenir una relació amorosa amb Carmesina, i qui fica a Tirant en el llit de la princesa, i en la intervenció que fa a l'hora del mal entès amb l'hortolà negre...Ajuda en molts cops a Tirant per lluitar continuament per l'amor de Carmesina.

Els seus jocs són eròtics, com es descriu en el moment que Carmesina confon a Tirant amb Plaerdemavida en el moment en que ell li toca suament la pell del cos. Tot i què a Plaerdemavida no se l'esmenta en cap situació eròtica, es podria dir que té tendències homosexuals amb Carmesina.

17.- Martorell ha creat uns personatges vius i complexos, amb personalitat pròpia, que presenten gran riquesa de matisos i uns canvis de pensament i d'actitud al llarg del relat d'acord amb les experiències que viuen. Podries explicar alguna d'aquestes transformacions?

Un d'aquests és Estefania. És mostra una persona molt atrevida a l'hora d'apropar-se a Diafebus, però després es mostra com una dona exemplar, la qual plora quan Diafebus és empresonat pels turcs i demana l'ajuda de Tirant per alliberar-lo. Un altre és Tirant, un cavaller obert i atrevit al qual li agrada conquerir el cor de les donzelles, però canvia en el moment en què coneix a Carmesina. Passa a ser un cavaller tímid i sensible. El rei Escarriano i la princesa Maragdalena, són uns dels molts musulmans que passen de la religió musulmana a la religió cristiana, i que reben el baptisme per part de Tirant. Una altra és l'Emperadriu, que actua davant la cort i el seu marit com una esposa fidel i responsable, però amb Hipòlit és una dona infidel i fogosa per l'amor d'un jove el qual li recorda al seu fill. I per últim tenim a Carmesina, però aquesta canvia els seus principis. Ella

comença volent ser una princesa verge fins al dia del seu casament, però pocs dies abans de la boda amb Tirant, trenca la seva promesa.

18.- Martorell recull episodis de la seva pròpia època i, tot transformar-los, se'n serveix a la novella. Busca informació sobre l'Ordre de la Garrotera, el Setge de Rodes i la Caiguda de Contastinoble i digues quines similituds hi ha entre la ficció i la realitat.

-L'Ordre de la Garrotera

Ordre cavalleresc, el més important d'Anglaterra. Seguirament fou fundat el 1348 pel rei Eduard III, sembla que al castell Windsor, com una fraternitat noble composta pel rei i vinti-i-cinc cavallers per premiar mèrits militars molt rellevants i volent revifar la traició dels cavallers de la Taula Rodona. Els cavallers de l'Ordre de la Garrotera foren anomenats cavallers de Sant Jordi o de la Barrotera Blava. Posteriorment l'ordre fou obert a d'altres cavallers supernumeraris. Els estatus originals es perden i Enric VIII en féu compilar uns altres. La festa anual de l'ordre se celebra a Windsor el dia de Sant Jordi. Les insígnies consisteixen en una garrotera blava carregada amb la divisa en lletres d'or *Honni soit qui mal y pense* a la cama esquerra i en una creu de Sant Jordi encerclada en la mateixa garrotera, bordada al costat esquerre de l'uniforme o mantell. Enric VII hi afegí el colla i el badge que en penja, anomenat el Jordi, que és un Sant Jordi a cavall que mata el drac. Les dames de l'Ordre porten la garrotera al braç esquerre. L'origen d'aquesta indígnia és obscur, s'ha donat diferents versions; la més coneguda i antiga, que és testimoniada per primera vegada en la novel·la Tirant lo blanc (1488), de Joanot Martorell, consisteix en el fet que una dama que prenia part en el ball organitzat per Eduard III prop de Calais per celebrar les seves victòries contra els francesos tingué la dissort que lo caigués la lligacama, que el rei recollí. Aquest, en veure el gran empegüiment de la dama i el somriure significatiu dels cortesans, els etzibà les paraules *Honni soit qui mal y pense* i es col·locà la lligacama dient que la convertiria en la més honorable que mai ningú n'ho hagués portat.

-Rodes

Ciutat de l'illes de Rodes, capital de l'illa i de nomós Dodeca, Grècia. Situada a l'extrem septentrional de l'illa, exporta a través del seu port productes agrícoles (oli, vi, fruita). És un centre turístic molt important. El nucli antic, envoltat de muralles bizantines (s.XIII), com nombrosos edificis gòtics construïts pels cavallers de l'Hospital de Sant Joan entre 1308 i el 1522, entre els quals cal destacar la catedral de Sant Joan (restes), el palau del gran mestre, els dos hospitals (vell i nou) dels cavallers i sobretot, els cèlebres hostals o palaus de les vuit llengües de l'ordre (llengua7).

-Contastinoble

Capital política, religiosa i intel·lectual del Imperi Romà de l'Orient i després del món bizantí:actualment, Estambul. Va ser aixecada per ordre de Contastí el Gran (de que va perdre el nom), a prop de l'antigüa Bizancio (330 a.C.). La seva població l'afluència emigratòria de l'Orient i Occident. Gràcies a les seves forts muralles, va resistir l'atac dels hunos, ávars, perses, àrabs i russos. En 1204 va caure en mans dels Cruzado. Fins que aleshores havia viscut èpoques de gran esplendor, com la de Justiniano i els s.IX i X, governada per la dinastia macedònica. Per la seva decadència es va accentuar durant el imperi llatí i després de Miguel VIII Paleólogo. El 29 de maig de 1453, es va rendir a Muhammed II, cap otomano.

ESPAI GEOGRAFIC

19.- Dibuixa en aquest mapa els itineraris dels viatges del nostre heroi:

BIBLIOGRAFIA

Tirant lo Blanc (guia de consulta)

Ferra Gadea i Isidor Cònsul

Ediciones de la Manga

Tirant lo Blanc

Joanot Martorell a cura de Jordi Tiñera

Selecció oficial

Ed. Laertes

Diccionari enciclopèdic il·lustrat

Oceano uno

Edició 1994

Ed. Oceano

Diccionari enciclopèdic Bruguera

Ed. Bruguera 1976

Enciclopèdia Catalana

Ed. –(biblioteca)